

UOT-811.11-112

Səhifə: 52-57

<https://doi.org/10.59849/2663-8967.2024.2.52>

Nigar Babayeva
Bakı Slavyan Universiteti,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
nigar_79@hotmail.com

SIYASI DİSKURSDA KONSEPTUAL MODELƏR VƏ TƏRCÜMƏ PROBLEMLƏRİ XÜLASƏ

Müasir dövəndə diskurs anlayışı gözümüzün qarşısında yaranan yeni linqvistik bilik paradigmasına: koqnitiv-diskursiv paradigmasına daxil edilmişdir. Ona görə də siyasi xarakterli diskurs növlərinin təhlili, ictimai şüura ən çox təsir edən və kütləvi informasiya vasitələrində geniş yayılan siyasi nitqin müxtəlif növlərinin təhlili məsələləri, onun yaranmasının linqvistik və ekstralingvistik xüsusiyyətlərinin müəyyən edilməsi ön plana çıxır.

Bu məqalənin məqsədi siyasi diskursu xarakterizə etmək və onun spesifikliyini müəyyənləşdirməkdir. Siyasi diskursun tərcüməsində konseptuallaşdırma və rekonseptuallaşdırma məsələsi, siyasi diskursda konseptual modellər məqalədə təhlil olunmuşdur.

Açar sözlər: *diskurs, siyasi, tərcümə, koqnitivlik, konseptuallaşma, model.*

Giriş: Nəticə etibarilə dünya modeli koqnitiv sistemə və ya onun modelinə xas olan müəyyən şəkildə təşkil edilmiş dünya haqqında biliyi təmsil edir. O.S. İssersin qeyd etdiyi kimi: "...bir tərəfdən, dünya modeli kainat haqqında "obyektiv" sayıla bilən ümumi bilikləri ehtiva edir. Digər tərəfdən, dünya modeli şərti olaraq "subyektiv" adlandırıla bilən başqa növ bilikləri ehtiva edir. Bunlar fərdin və cəmiyyətin təcrübəsini ümumiləşdirən dəyərlər və onların iyerarxiyaları və digər koqnitiv strukturlarıdır" [12,s.75].

Dünyanın koqnitiv mənzərəsi bu və ya digər alim tərəfindən müəyyən edilmiş müəyyən bir istiqaməti ehtiva edir. Bu baxımdan onun mürəkkəb və çoxsəviyyəli xarakterindən bəhs etmək mümkündür. Məsələn, koqnitiv modelin özü onun bir sıra komponentlərindən, parametrlərindən və elmi nəzəriyyələrindən təsvir edilmişdir. Bu halda N.N. Belozerova və L.E. Çufistova tərəfindən təklif olunan koqnitiv modelin təqdimatı dəyərli görünür. Siyasi diskurs özü müəyyən koqnitiv modellərdən ibarət olur. Siyasi diskursun mənbə dildən hədəf dilə tərcümə zamanı funksional və konseptual tərcümədən istifadə olunur. Lakin əgər söhbət siyasi diskursun koqnitiv modellərindən gedirsə burada artıq konseptuallaşmadan deyil yenidən konseptuallaşmadan bəhs ediləcək. Bu halda konseptual tərcümə siyasi diskurs üçün daha xasdır.

Son illərdə müasir siyasi dilin xüsusiyyətləri müxtəlif tədqiqatçılar tərəfindən fəal şəkildə müzakirə olunur [6;7;8;11;13].

E.Popova haqlı olaraq vurğulayır ki, inkişaf etmiş siyasi kommunikasiya sisteminin mahiyyəti ictimai razılığa nail olmaq üçün imkanların təmin edilməsi ilə ifadə olunur. Beləliklə, siyasətçinin rolu sadəcə olaraq fikirlərini gizlətmək deyil, bəzi fikirləri gizlədərək, digərlərini gizlətməməklə, bu və ya digər dərəcədə cəmiyyətin bütün üzvlərini qane edən qərarlar qəbul etməyə çalışmaqdan ibarətdir. Yalnız bu halda qanunvericilik və icra hakimiyyəti orqanlarının normal fəaliyyəti təmin edilə bilər. Siyasi müzakirələrdə istifadə edilən bütün nitq aktlarının, eləcə də ənənə ilə tədqiq edilmiş və təcrübə ilə sınaqdan keçirilmiş dövlət siyasətinin qaydaları siyasi diskurs formalaşdırır [13,s.146].

Ümumiyyətlə, siyasi dil dedikdə, siyasi kommunikasiya üçün nəzərdə tutulmuş hər hansı milli dilin xüsusi işarə sistemi başa düşülür: müəyyən ideyaların təbliği, ölkə vətəndaşlarına emosional təsir göstərmək və onları siyasi fəaliyyətə təşviq etmək, ictimai konsensusu inkişaf etdirmək; cəmiyyətdə çoxsaylı baxışlar şəraitində ictimai-siyasi qərarların qəbulu və əsaslandırılması nəzərdə tutulur.

Siyasət insan fəaliyyətinin spesifik sahəsi olaraq öz təbiətinə görə nitq hərəkətlərinin məcmusudur. Hər hansı digər diskurs kimi, siyasi diskursun da sahə strukturu var ki, onun mərkəzində siyasi kommunikasiyanın əsas məqsədinə — hakimiyyət uğrunda mübarizəyə maksimum dərəcədə uyğun gələn janrlar dayanır. Bunlar parlament debatları, siyasətçilərin nitqləri, səsvermədir.

Periferik janrlarda hakimiyyət uğrunda mübarizə funksiyası, müəllifin göstərdiyi kimi, digər nitq növlərinin funksiyaları ilə birləşir və bu halda bir mətndə müxtəlif tipli diskursların xüsusiyyətləri üst-üstə düşür. Məsələn, aşağıdakı kimi baş verir:

- Siyasi diskurs pedaqoji diskursla kəşişir, çünki bu sərhəd təhsilinin spesifikliyi onun ikiölçülü rejimində - dövlət təhsil müəssisələri vasitəsilə və gündəlik həyatda (valideynlər, həmyaşıdlar, qonşularla söhbətlərdə) həyata keçirilən formal və qeyri-formal siyasi təhsildir;

- Hüquqi diskurs hökumət qanunvericiliyi sahəsində siyasi diskursla kəşişir;

- Siyasi reklam cəmiyyətdə dəyər münasibətlərini tənzimləməyə yönəlmiş siyasi və reklam diskursunun hibrid janrıdır; siyasi reklam (ümumiyyətlə, reklam) mövzunun kəskin daraldılması, problemin təqdim edilməsində sadələşdirmə, açar sözlərdən, sadə, lakin ifadəli təsvirlərdən istifadə, şüarların təkrarı ilə xarakterizə olunur.

Siyasi diskursun mühüm xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, siyasətçilər tez-tez nominallaşdırma, ellips, metaforizasiya, xüsusi intonasiya və seçicilərin və rəqiblərin şüuruna təsir etmək üçün digər üsullardan istifadə edərək öz məqsədlərini gizlətməyə çalışırlar [13,s.149]. Ümumiyyətlə, siyasi diskursun ictimai məqsədi respilyentlərə – cəmiyyət vətəndaşlarına “siyasi cəhətdən düzgün” hərəkətlər və (və ya) qiymətləndirmə ehtiyacını aşılamaqdır. Başqa sözlə desək, siyasi diskursun məqsədi təsvir etmək (yəni istinad etmək deyil) deyil, inandırmaq, qəbul edəndə niyyətləri oyatmaq, inam doğurmaq və fəaliyyətə təhrik etməkdir [1 ,s.104].

Odur ki, siyasi diskursun effektivliyini bu məqsədlə bağlı müəyyən etmək olar. Siyasətçi nitqində (bəzi istisnalara) simvollarından istifadə edir və onun uğuru bu simvolların kütləvi şüurla nə dərəcədə uyğunlaşması ilə müəyyən edilir: siyasətçi bu şüurda düzgün akkorda toxunmağı bacarmalıdır; siyasətçinin mülahizələri onun ünvançılarının, siyasi diskursun “istehlakçıları”nın rəy və qiymətləndirmələrinin “kainatına” (yəni daxili aləmlərin bütün çoxluğuna) uyğun olmalıdır [5,s.211].

Bu baxımdan siyasi diskurs bütünlükdə şərh edilərkən sırf linqvistik aspektlərlə məhdudlaşmaq olmaz, əks halda, siyasi diskursun mahiyyəti və məqsədi diqqətdən kənar qalacaq. Siyasi diskursu başa düşmək üçün müəyyən bir dövrdə mövcud olan əsas biliklər, müəllif və tamaşaçı gözləntiləri, gizli motivlər, süjet nümunələri və ən sevilən məntiqi keçidlər tələb olunur.

Beləliklə, ilk növbədə, biz tədqiqatımızda ictimai şüurun ən aydın şəkildə aktuallaşdırması və əks etdirilməsi ilə əsaslanan siyasi diskursun koqnitiv təhlilinə diqqət yetirilir. Siyasi diskurs birbaşa olaraq cəmiyyətdəki dəyər oriyentasiyaları ilə bağlıdır.

Dəyər kateqoriyaları isə, əsasən, semantik və koqnitiv konstruksiyalar olaraq nəzərdən keçirilir. Bundan əlavə, siyasi diskursa siyasətə həsr olunmuş ictimai çıxışlar, qəzet mətnləri və publisistik mətnlər, siyasi mövzularda rəsmi mətnlər (sərəncamlar, fərmanlar), politologiya ilə bağlı məqalələr daxildir.

Siyasi diskursda ən çox istifadə olunan termin “siyasi düzgünlük” terminidir. “Siyasi düzgünlük” ifadəsinin dəqiq nə vaxt meydana çıxdığı hələ də məlum deyil. Amma buna baxmayaraq, bu terminin bütün dünyada ictimai şüura təsiri olduqca böyükdür. Siyasi düzgünlüyün təsiri xüsusilə təhsil sferasında özünü göstərir. ABŞ təhsil müəssisələrində tələbələrin etnik tərkibi müxtəlif olduğuna görə “mədəni müxtəliflik” (cultural diversity) və ya “multikulturalizm” (multiculturalism) prinsiplərinə əsaslanan yeni təhsil standartları tətbiq edilir.

L.A.Gorodetskaya hesab edir ki, siyasi düzgünlüyün yaranması və inkişafının əsas səbəbi siyasətçilərin, ictimai xadimlərin və kommertiya təşkilatlarının yanlış ifadələr işlətməsi səbəbindən öz elektoratının və ya müştərilərinin bir hissəsini itirmək istəməməsidir [8,s.16].

Hesab edirik ki, siyasi korreктənin məhz siyasi fenomen olduğunu iddia etmək məntiqlidir. Siyasi düzgünlük fenomeni dillərin standart təsvirindən çox kənara çıxır və buna görə də linqvistik deyil, siyasi diskussiyaların mövzudur. Dili mükəmməl bilmək, yəni nitq zamanı evfemizmləri

seçmək bacarığı inamlı, siyasi cəhətdən düzgün linqvistik şəxsiyyətə işarə edir. Siyasətçi ictimai xadim olmaqla ictimaiyyət qarşısında çıxış edərkən leksik vahidlərin seçimində həmişə siyasi cəhətdən düzgün və seçici olmalıdır.

Koqnitiv model dedikdə aşağıdakılar nəzərdə tutulur: kainatın hər hansı bir hadisəsi ideyasına əsaslanan və mexanizmi informasiyanın emalı və generasiyası zamanı beyin sağ və sol yarımkürələrinin qarşılıqlı əlaqəsi olan və məlumatın təqdim edilməsi və əldə edilməsi üçün operativ assosiativ metoda əsaslanan paradigmatik və sintaqmatik əlaqələrlə səciyyələnən çoxsəviyyəli, çoxkomponentli və çoxfunksiyalı mental struktur [7,s.5].

Bununla belə, aşağıdakı model növləri ayırd edilir:

- apperseptiv - C.S. Peirce və onun davamçılarının işarə strukturunun modelləri, o cümlədən “interpretant” parametrləri, konseptual metaforanın mahiyyətinə dair J. Vico və J. Lakoffun konstruksiyaları, dünyanın mifopoetik mənzərəsi, o cümlədən arxetiplər, dünyanın elmi mənzərəsi, o cümlədən anlayışlar və ilk ikisi əsasında dünyanın linqvistik mənzərəsi;

- kommunikativ - R.O. Jakobsonun kommunikativ modeli və M. Fuko konstruksiyası;

- dekonstruktiv - C.Derridanın differance semiotik prinsipinə əsaslanan dekonstruktiv konstruksiyaları (eyni zamanda oxşarlıq və fərq);

- sintetik - V.İ. Vernadskinin noosferi, M. Lotmanın semiosferi, T. A. van Deykin freymləri və makrostrukturları, B. Mandelbrotun fraktal strukturları və müəllifləri tərəfindən təklif olunan intertekst işləmə modeli [7, s.,198].

Müəlliflər bu modellərin birləşdirici xüsusiyyətlərini onların dinamizmi və interpenetrasiya meyli hesab edirlər ki, bu da bütövlükdə dilin informasiyanın emalı, toplanması və ötürülməsi üçün xüsusi təbii semiotik sistem kimi dinamik xarakterindən və ayrı-ayrı dil daşıyıcılarının informasiya mübadiləsinə yönəlmiş dinamik nitq fəaliyyəti ilə bağlıdır.

Eyni zamanda nitqin koqnitiv modellərinin təsnifləşdirilməsinin bir imkanından danışarkən müəlliflər onların aşağıdakı parametrlərini qeyd edirlər:

- Təsviri potensial (bütün modellər).

- İzahedici potensial (freymlər, skriptlər, makrostruktur, koqnitiv metafora).

- Generativ potensial (makrostruktur, skriptlər, R.O. Jakobsonun kommunikativ modeli, fraktal, povest hərəkəti).

- Ölçmə potensialı (fraktal).

Ona görə də onların yuxarıda qeyd olunan bütün potensiallara malik olan, yəni mahiyyətə təbiətə inteqrasiya olunmuş ən müasir model olduğu barədə iddiaları kifayət qədər ədalətli səslənir. Bu işdə biz, əsasən, tədqiqat obyektini, yəni siyasi diskurs ətrafında cəmlənərək tədqiqatın əhatə dairəsini bir qədər daraltmağı məqsəduyğun hesab edirik və onun koqnitiv modelini işləyib hazırlamağa çalışacağıq.

Şübhəsiz, bu model fərdi və məhdud xarakter daşıyacaq, lakin siyasi diskursda natiqin koqnitiv aspektləri üzərindəki pərdəni qaldırmağa imkan verəcək. T.A. van Dijk tərəfindən “model” anlayışının özü yaddaşda biliyin struktur təşkilinin spesifik növünü təyin etmək üçün istifadə olunur.

T.A.van Dijk natiqin daxili strukturunu tədqiq edərək vurğulayır ki, insanın real koqnitiv modelini qurarkən insanın təkcə abstrakt mental bilikləri deyil, həm də real fikirləri, tələbatları, istəkləri, üstünlükləri, məqsədləri, niyyətləri, hissləri, emosiyaları da nəzərə alınmalıdır [10,s.68].

Koqnitiv modellərdən danışarkən, ümumiyyətlə, onların, əslində, postulat olan dörd xüsusiyyətini xüsusilə qeyd etmək lazımdır:

1. Biz dünya ilə bağlı bütün faktları bilə bilmədiyimiz və bilməyəcəyimiz üçün koqnitiv modellər üçün fragmentarlıq və natamamlıq xarakterikdir, yəni bu və ya digər modelin tamlığı barədə qəti deyə bilmərik.

2. Modellər müxtəlif ümumiləşdirmə səviyyələrində real vəziyyətləri göstərə bilər.

Modelə daxil edilən anlayışlar qeyri-ixtiyari, situasiyaların sosial əhəmiyyətli şərhini əks etdirir.

3. Situasiyaların konseptual təsvirinin sosial şərtiliyinə baxmayaraq, koqnitiv modellər şəxsi, yəni subyektivdir. Eyni vəziyyət müxtəlif insanlar tərəfindən edilirsə, müxtəlif üsullar, müxtəlif nöqtəyi-nəzərdən, müxtəlif məqsədlər üçün şərh edilə bilər [10,s.112]. Bu baxımdan siyasi diskursun koqnitiv modelini işləyib hazırlayarkən koqnitiv modellərin bu xüsusiyyətlərini nəzərə almalıyıq.

Beləliklə, siyasi diskursun koqnitiv modeli dedikdə, ünsiyyətin sosial (siyasi) sferası ilə məhdudlaşan və kommunikanların qeyri-məhdud sayda gizli və açıq niyyətlərinin izlənilə və həyata keçirilə biləcəyi mental biliklərin abstrakt konstruksiyası başa düşürük.

Bizə elə gəlir ki, siyasi diskursun koqnitiv modelinə aşağıdakı komponentlər daxil edilməlidir:

1) siyasətçinin linqvistik şəxsiyyət kimi xarakteristikası (tolerantlıq) // natiqin koqnitiv-nitq strategiyalarının xüsusiyyətləri (bu xüsusiyyətlər işimizdə müzakirə olunacaq);

2) kommunikativ-praqmatik məkanın və ya kontekstin xüsusiyyətləri. Bu halda söhbət onların aid olduqları siyasi diskursun kontekstual təhlilindən gedir [2,s.71]:

- natiqin özü; • onun ünvanladığı şəxs; • rəy, hadisə/fəaliyyət; • rəyin mövzusu;
- kommunikativ aktın vaxtı; • kommunikativ aktın yeri; • kommunikativ aktın baş verdiyi mühit;
- sosial münasibətlər; • iştirakçıların rolları; • iştirakçıların koqnitiv xüsusiyyətləri;

3) linqvistik məkanın və ya mətnin xüsusiyyətləri. Burada söhbət bilavasitə siyasi diskursun fonetik, qrafik, morfoloji səviyyələri, cümlə sintaksisi, cümlənin semantikasi, makrostruktur səviyyəsi və ritorik aspektdən ibarət mətn təhlilindən gedir.

Bu koqnitiv modelin işlənilməsi və həyata keçirilməsi, gördüyümüz kimi, siyasi diskursun təkmilləşməsində mühüm rol oynayır, yəni siyasi diskursun şərh üçün əsas kimi koqnitiv model tələb olunur. Danışan, dinləyən və ya oxuyan insan diskursun mənasını mətn bazası şəklində qurmaqla yanaşı, həm də diskursun həsr olunduğu situasiya haqqında düşüncələrinin modelini yaradır və ya yaddaşdan çıxarır.

Siyasi diskursun koqnitiv modellərinin tərcüməsində müəyyən çətinliklər meydana çıxır. Azərbaycan Respublikasının prezidenti İlham Əliyevin 44 günlük müharibə ərəfəsindəki çıxışları və onların ingilis, rus dillərinə tərcüməsi tərcüməçidən çox böyük səriştə tələb edir. Çünki prezidentimiz İlham Əliyevin xalqımızın bu çətin və gərgin, eyni zamanda sevincli günlərində söylədiyi nitqlər siyasi diskursu nə qədər bariz şəkildə əks etdirirdisə, o qədər də xalq danışığı dilinə yaxın idi. Bu nitqlərdə xalqımızın uzun əsrlərə dayanan koqnitiv düşüncə tərzini, dünyagörüşünün, həyat tərzini ifadə edən frazeoloji birləşmələri, atalar sözləri və zərb məsəlləri əks olunub. Bundan əlavə prezidentin nitqində çoxlu miqdarda siyasi motiv daşıyan metaforlara, idiomlara da rast gəlinir. Məsələn: *“Vaxtı düzgün seçmək, avantüraya getməmək, ölkəni risk altına saltmaq və mümkün dərəcədə maksimum uğura nail olmaq...; «Выбрать правильное время, не идти на авантюры, не рисковать страной и добиться максимально возможного успеха...; "To choose the right time, not to go on adventures, not to risk the country, and to achieve the maximum possible success...”* [3]. Digər nümunəyə nəzər salaq: *Cocuq Mərcanlı qəsəbəsi bizim dirçəliş rəmzimizə çevrilibdir; Поселок Джоджуг Мерджанлы стал символом нашего возрождения.; The village of Jojug Marjanli has become a symbol of our revival.*

“Torpaqlar işğaldan azad olunandan sonra vandallar tərəfindən dağıdılmış Şuşa məscidinin bənzərini biz Cocuq Mərcanlıya gətirdik, orada tikdik”; *После освобождения земель от оккупации мы построили в Джоджуг Мерджанлы аналог разрушенной вандалами Шушинской мечети.; After liberating our lands from occupation, we built an analog of the destroyed Shusha mosque in Jojug Marjanli.*

“Bunun əsas şərti ondan ibarətdir ki, biz Ulu Öndərin yolu ilə gedirik. Onun qoyduğu yol yeganə düzgün yoldur və Azərbaycanın müstəqillik tarixi bunun əyani sübutudur”. *Главное условие здесь заключается в том, что мы идем по пути великого лидера. Намеченный им путь - единственно правильный, и история независимости Азербайджана наглядно доказывает это.; The main condition here is that we are on the path of the great leader. The path he has chosen is the only correct one, and the history of Azerbaijan's independence clearly demonstrates that.* [4].

Nəticə: Cənab İlham Əliyevin nitqində işlənən “dirçəliş rəmzinə çevrilmək, məscidin bənzərini gətirmək, qoyduğu yol ilə getmək” kimi ifadələr prezidentin Azərbaycan dilini nə qədər mükəmməl bildiyini göstərməklə yanaşı həm də siyasi diskursun koqnitiv modellərindən istifadədə mükəmməlliyini göstərir. İlham Əliyevin siyasi diskursunun rus və ingilis dillərinə tərcüməsinə gəldikdə isə burada nə qədər funksional tərcümədən istifadə olunsada, bir o qədər konseptual tərcümədən istifadənin şahidi oluruq.

Ədəbiyyat siyahısı

1. Bayley, P. Live oratory in the television age: The language of formal speeches / P. Bayley // Campaign language: Language, image, myth in the U.S. presidential elections 1984 / G. Ragazzini, D. Miller (eds.). — Bologna: Cooperativa Libraria Universitaria Editrice Bologna, 1985. — P. 77–174.
2. Dijk, T. A. van. What is political discourse analysis? / T. A. van Dijk // Political linguistics / Ed. J. Blommaert, C. Bulcaen. — Amsterdam, 1998.
3. Həsənoğlu A. İlham Əliyevin bir cümləsi [Elektron resurs] [https:// yeniazerbaycan.com/Gundem_e65320_az.html](https://yeniazerbaycan.com/Gundem_e65320_az.html)
4. İlham Əliyevin andıçmə mərasimində nitqi [Elektron resurs] [https:// president.az/ az/articles/view/28071](https://president.az/az/articles/view/28071)
5. Rathmayr, R. Neue Elemente im russischen politischen Diskurs seit Gorbatschow / R. Rathmayr // Totalitäre Sprache — langue de bois — language of dictatorship / R. Wodak, F. P. Kirsch (eds.). — Wien: Passagen, 1995. — S. 195–214.
6. Базылев, В. Н. Автопортреты политиков: от психоэтики к психополитике / В. Н. Базылев // Политический дискурс в России–3: материалы рабочего совещания. — М., 1999. — 235 с.;
7. Белозерова, Н. Н. Когнитивные модели дискурса / Н. Н. Белозерова, Л. Е. Чуфистова. — Тюмень: Изд-во ТюмГУ, 2004. — 256 с
8. Городецкая, Л. А. Концепция многокультурности в американском образовании и ее применимость к российским общественным реалиям / Л. А. Городецкая // Вестник МГУ. Сер. 19, Лингвистика и межкультурная коммуникация. — 2001. — № 1. — С. 7–17.
9. Дейк, Т. А. ван. Критический анализ дискурса / Т. А. ван Дейк. — М.: Совместное изд-во ВЦП и кафедры русского языка Маастрихтского ин-та переводчиков, 1994. — С. 169–217.
10. Дейк, Т. А. ван. Язык. Познание. Коммуникация / Т. А. ван Дейк. — М.: Прогресс, 1989. — 312 с.
11. Демьянков, В. З. Политический дискурс как предмет политологической филологии / В. З. Демьянков // Политическая наука. Политический дискурс: История и современные исследования. — М.: ИНИОН РАН, 2002. — № 3. — С. 32–43.;
12. Иссерс, О. С. Речевое воздействие в аспекте когнитивных категорий / О. С. Иссерс // Вестник Омского университета. — 1999. — № 1. — С. 74–79.
13. Попова, Е. А. Политический дискурс как предмет культурнолингвистического изучения / Е. А. Попова // Языковая личность: проблемы значения и смысла: сб. науч. тр. — Волгоград: Перемена, 1994. — С. 143–152.;

Nigar Babayeva

***Conceptual models in political discourse
and problems of translation***

Summary

In the modern era, the concept of discourse is included in the new paradigm of linguistic knowledge emerging before our eyes: the cognitive-discursive paradigm. Therefore, the analysis of the types of political discourse, the analysis of the various types of political speech that has the most influence on the public consciousness and is widespread in the mass media, and the determination of the linguistic and extralinguistic features of its creation come to the fore.

The purpose of this article is to characterize the political discourse and determine its specificity. The issue of conceptualization and reconceptualization in the translation of political discourse, conceptual models in political discourse were analyzed in the article.

Key words: *discourse, political, translation, cognitive, conceptualization, model.*

Нигар Бабаева

***Концептуальные модели в политическом дискурсе
и проблемы перевода***

Резюме

В современную эпоху понятие дискурса включается в новую парадигму лингвистического знания, возникающую на наших глазах: когнитивно-дискурсивную парадигму. Поэтому анализ типов политического дискурса, анализ различных типов политической речи, оказывающей наибольшее влияние на общественное сознание и распространенной в средствах массовой информации, и определение лингвистических и экстралингвистических особенностей ее создания сводятся к следующему. на передний план.

Цель данной статьи – охарактеризовать политический дискурс и определить его специфику. В статье анализируется проблема концептуализации и реконцептуализации при переводе политического дискурса, концептуальных моделей в политическом дискурсе.

Ключевые слова: дискурс, политический, перевод, когнитивный, концептуализация, модель.

Çара tövsiyə edən: *Bakı Slavyan Universiteti*

Rəyçilər: *professor İkrəm Qasimov*
dosent Dilbər Cəməli